

Carol Stock Kranowitz (2012): Zúr-zavaros gyermek.

Studio Nagy Bt., Budapest

Kranowitz pedagógusoknak és szülőknek szóló könyve, a „The Out-of-Sync Child”, amely elsősorban a gyakorlatra fókuszál, igazi bestseller.

Már az első kiadás (1988) előszavát olyan nagynevű szakember írta, mint Larry B. Silver, az Egyesült Államokban méltán elismert gyermekpszichiáter. Silver az Amerikai Tanulási Zavar Társaság egykori elnöke, számtalan cikk, tanulmány és könyv szerzője, melyek közül az egyik, az 1984-ben megjelent, és azóta négy újrakiadást megélt, szintén szülőknek szóló kézikönyv a tanulási zavar miatt „félreértett gyermekekről” szól (The Misunderstood Child: Understanding and Coping with Your Child's Learning Disabilities).

Az ajánlás legfontosabb mondata, hogy fel kell ismernünk, a viselkedési zavar üzenet, tünete valaminek – és nem maga a diagnózis. Ezzel a gondolattal vezette át a szenzoros integrációs diszfunkcióval küzdő, sokféle semmitmondó diagnosztikus címkével ellátott, egyebekben lényegileg ellátatlan gyermekek kezelését a (gyógy)pedagógia felségterületére. Ez akkor komoly tett volt.

Mára a szenzoros integrációs szemléletmód jelentős fejlődésen ment keresztül, határterületi tudományok eredményeit is magába építette, napi gyakorlata az eltérő terápiás irányzatokkal való találkozásban lényegesen gazdagabb lett. Nem maradt a gyógypedagógia belügye, gyermekorvosok, pszichoterapeuták is integrálták gyógyító gyakorlatukba, nem beszélve a prevenció számtalan terepéről - a játszótértervezéstől az óvodai élet kialakításáig.

Ezek miatt is egyre nagyobb felelősség közérthető módon fogalmazva más területek szakemberei és a szülők számára friss kézikönyvet összeállítani. A szenzoros feldolgozási nehézségek mibenlétét, a kezelési lehetőségek variabilitását felvillantó könyv hasznos olvasmány lehetne a magyar olvasók kezében is, különösen azért, mert híjával vagyunk az ilyen típusú olvasmányoknak. A szerző nemes szándéka, hogy az értetlen, riadt szülőknek valami kézzelfogható bizonyosságot adjon arról, hogy gyermekük lehetetlen viselkedését nem ők okozták, nem nevelési hibák következménye, átsüt minden oldalon. Nagyon sok web-oldalt ajánl, részletes szójegyzék és ajánlott irodalom segíti a szülőket a további tájékozódásban.

Én magam azért kedvelem ezt a könyvet, mert bár vitatom, hogy a szülők viselkedése nem hat a gyermek szenzoros integrációs jellemzőire, de egyetértek azzal, hogy a viselkedés felszíni jelenségei mögé érdemes betekinteni és megpróbálni a mélyebb összefüggéseket felismerni. Akaratlanul bár, de Kranowitz segít a szülőknek abban, hogy jobban értsék gyermekük megmozdulásai mélyén rejlő belső folyamatokat, pontosabban azok egy csoportját, a szenzoros integrációs összefüggéseket.

A magyar fordítás és lektorálás azonban ezen értékek jelentős részétől megfosztja a könyvet. Súlyos hiba például a címben is megjelenő „érzékelési rendellenesség” szókapcsolat (Sensory Processing Disorder). Szó sincsen erről! A vizsgált eltérés az ingerfeldolgozás folyamatában jelenik meg. Nem a periférián rosszul működő érzékszerv által küldött hibás üzenetekről van tehát szó, hanem a centrális feldolgozás finomhangolásának eltéréseiről, amelyek a komplex alkalmazkodási feladatok pontos, ugyanakkor könnyed végrehajtását nehezítik meg. Éppen ebben rejlik nehezen felismerhető mivoltuk.

A másik jellegzetes hibacsoport az, hogy minden amerikai sajátosságot igyekszik a fordítás áttenni magyarra, anélkül, hogy magyarországi keretbe illesztené a fogalmakat. Így lesz a szenzoros ingerből „érzéki inger”, a mentálhigiénéből „lelki-egészségügyi”, a szenzoros hiposzenzitivitásból „kevésbé érzékenység” és a gyógypedagógusból „foglalkoztató terapeuta” – hogy csak néhányat említsek a gazdag példatárból. A bántó helyesírási és nyelvhelyességi hibákról már ne is beszéljünk.

Nagy kár, hogy nem sikerült az érdeklődő magyar olvasók kezébe igényes kiadványt adni. Pontos szakmai lektori és nyelvi lektori munkával szívesen ajánlanám a könyvet.

Szvatkó Anna, DSZIT Műhely